

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Hajnal-utca 2.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8. ft.
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A francia vendégek.

Ünnepet ült a főváros lakossága. Egy nagy nemzet fia látogattak el hozzánk, hogy szívükre öleljenek bennünket, kik a nagy távolság daczára, mely a két országot egymástól elválasztja, mégis oly közel állunk hozzájuk. Mi megértettük a látogatás célját és tárt karokkal vártuk a kedves vendégeket. A találkozás megható volt! Két testvér találkozott, kiket a mostoha sors elválasztott, de a kik együtt éreznek, együtt gondolkoznak és együtt szeretnek. A francia nemzet szelleme sehol a földkerekségen nem hódíthat magának oly nagy tért mint a magyar nemzet szívében, és a nagy eszmék iránti lelkesedés a kedélyeket oly hatalmasan sehol meg nem ragadhatja, mint Magyarországon, a hol francia szellem egyesül a Kelet népének szenvedélyességével.

Az a nemzet, melynek legjobbjai a szabadság, egyenlőség és testvériség eszmeiért harczoltak és elvéreztek, testvéri üdvözetet küldött a Magyaroknak, kiket rokonoknak tart és képesnek arra, hogy ez eszmékért lelkesüljenek.

És a magyar nemzet tud lelkesülni ez eszmékért ép oly tartósan, ép oly komolyan, annyi szenvedélyvel és ép annyi hévvel mint a francia testvérnemzet. Az a mozgalom, mely immár hosszabb idő óta ebbeli képességünk ellen tesz tanúságot, nem tükrözi vissza a magyar nemzet geniuszának valódi képét; az a sajnos mozgalom csak egyesek által előkészített áramlat, mely a nemzet gyöngébb elemeit sodorta magával. De ezen gyöngé és ingatag elemekről, a nemzet zömére a nemzet fentartó tényezőire következtetést vonni egyáltalán nem lehet. E tényezők az őseiktől öröklött hitet nem tagadják meg soha és e hit abban áll, hogy egy nemzet csakis a szabadság, egyenlőség és testvériség elveinek alapján haladhat a felvirágzás, a boldogság és nagyság célja felé.

A francia nemzet fényes példát nyújt erre nézve minden nemzetnek. Már évszázadok óta a francia szellem az, mely a szabadság, egyenlőség és testvériség elveit fennen hirdeti és minden támadás ellen hathatósan védelmezi. És másrészt ugyanez a nemzet az, mely évszázadok óta gazdagságban, kulturában és fényben az európai nemzeteket mind meghaladja.

Magyarország is csak ez ösvényen haladva lehet hatalmas és nagy. És a feltételek megvannak adva nekünk is ép úgy, mint a francziáknak. Bátor, őszinte, lelkesülni és érezni tudó nemzet vagyunk

ép úgy mint a francia, és ha mindazáltal akad köztünk, ki a nagy eszmék iránt fogékonysággal nem bír, annak oka csupán az, hogy még nem állunk a kultúra azon fokán, a hol a kicsinyes vallás, osztály és fajgyűlölet végkép megszűnik.

Nálunk ez csak időkérdés, nem úgy mint más nemzeteknél, a melyek a kultúra legmagasabb fokán sem tudnak az eszmék magaslatára emelkedni. A német nemzet például, daczára annak, hogy azzal dicsekedhetik, hogy minden harmadik lakosa filozofus, mégis oly mozgalmat türt kebelében, mely a század civilizációjának szégyenére válik.

Igaz, hogy az antiszemitizmus Magyarországon is dühöngött és bizonyos körökben még most is háborog, de e mozgalom Magyarországon soha nemzeti jeleggel nem bírt olyképen mint Németországban. Nálunk a nemzet geniusza mindig elfordult az izgatók és bujtogatóktól; nemzeti létünk oszlopai semmi szolidaritásban nem állottak az antiszemitizmus bandájával. A parlamentben és a parlamenten kívül a közéletben akárhányszor találkoztunk oly nyilatkozatokkal, melyek az antiszemitizmus felett legsújtóbb ítéletet mondtak. Csak egy tekintetben volna panaszunk mérvadó politikusaink ellen, ugyanis abban, hogy terrorizálni engedték magukat egy ideig a béke és társadalmi rend felforgatóinak éktelen lármája által; hogy olyan férfiak mint Tréfort az antiszemitizmussal nem merték felvenni a harczot, hanem inkább megalkudni látszottak vele és megtagadva a jog-egyenlőség elveit, a zsidókat minden térről leszorítani igyekeztek, a hol az állam és a társadalom hivatalt és állást biztosíthat.

A francia vendégek szelleme, azt hisszük, e tekintetben is sokat fog lendíteni. Nem lehet, hogy a magyar nemzet, mely a francia testvéreket keblére ölelte, megfélemedkezzék arról, hogy e nemzet küldöttei, hogy e testvérek közt — sok zsidó is volt, kiket ép oly melegen üdvözölt mint a többi francziákat, éshogy zsidók ez üdvözetet ép oly bensőséggel viszonzták mint a többi honfitársak.

A magyar és francia nemzet testvériségének nagy ünnepe, mely e héten fővárosunkban lefolyt egy szebb jövő záloga, az osztály, vallás és fajgyűlölet demonja fölötti halotti tor.

Ezentul testvérek leszünk, és a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméje megtörhetetlenül egymáshoz fog fűzni bennünket!

nyi.

Ungvári hitközségi mozgalmak.

Az ungvári izr. hitközség derék hitszónoka Fried lieber rabbi ur már régóta fáradozik a nevezett hitközség ortodox és neolog elemének egyesítésére. E törekvés annál fontosabb, mert az ungvári hitközség, mely az egyesülés által virágzóvá válhat, a ketté osztás által majdnem a tönk szélére jutott. Utóbbi időben a buzgó hitszónoknak sikerült is az ortodox hitközség néhány előkelő tagját az egyesülés eszméjének megnyerni, de az ungvári orthodox hitközség rabbija a jó uton haladó kiegyezési alkudozásokat ismét megakadályozta, a mennyiben határozottan tiltakozott a neolog községgel való egyesülés ellen. Az alant közlött felhívás az orth. rabbi működését akarván ellensúlyozni, az ungvári hitrokonokat arra szólítja fel, hogy ne engedjék magukat a kiegyezés munkájától elterelni. A felhívás ekkép hangzik:

Komoly szó az ungvári izr. haladó hitközség t. cz. tagjaihoz.

Mivé lett egykor oly virágzó községünk, — nem szorul részletes taglalásra. A 40 fizető tagra egybeolvadt csoport, és a raktárrá szentségtelenített templom szomorú adat arra és eléggé bizonyítja, mennyire képesek rossz gondolkodás és részvétlenség tönkre tenni még a legerősebb intézményeket is.

De ne a multnak legyen szánva a jelen intés hanem a jelennek, hogy tanulságot merítsünk abból a jövőre nézve.

* * *

Az emberi emlékezet óta, a világ majdnem minden népétől gyűlölt és üldözö zsidóság még mindig be nem akarja látni, hogy jelenleg is csak egységes összetartás képes azt megvédeni a 19-ik század rákenéjétől, melynek neve »antisemitizmus«.

A kinek tehát szíven fekszik saját és hitsorsosai baja és java, szívesen áldozza fel egyéni nézeteit az általános közjó érdekében és hajlandó hozzájárulni a Magyarorszában egymással merev ellentétet képező háromféle község — nem egyesítéséhez.

Ezen békülékeny szellemtől indítatva, összeköttetésbe léptek alulírottak az ungvári orth. izr. község néhány haszonérzelmű tagjával, hogy a két község között egyezséget, illetőleg egyesülést létesítsenek.

Az e célra kiküldött vegyes bizottság egy megtartott ülésben megállapodásra jutott valamennyi egyenlenség felett, és el volt határozva, miszerint a történt megállapodást az érdekelt községeknek ajánlólag terjeszték fel végleges elhatározás végett.

Legjobb szándékunk azonban az orthodox türelmetlenség szirtjein ismét hajótörést szenvedett!

A Schomre-hadas (hitör) hierarchianak (melynek napjai megszámlálvák) nincs érzéke a zsidóság közjava iránt, hanem csak saját érdekét ismeri; és azok egyik bátyvéde, az itteni orth. rabbi minden egyesülést ellenezvén, további meghasonlás érdekében a Zelota vakbuzgó-ság zászlóját tárja ki.

Ezen lelkipásztor (?) ugyanis tanácskozássra hívta egybe községe képviselőit, szenvedélyesen kikelt a községek mindennemű egyesülése ellen; kinyilatkoztatta ünnepélyesen, hogy veszélyben van a zsidó vallás, ha orthodoxok és neologok, mint egy Isten gyermekei, kölcsönös támogatás érdekében testvérileg egyesülnek; földézte a sötét középkor fegyvertárából az egyházi átok villámain, bebizonyítani igyekezvén, hogy sem mint haladók, még kevésbe azonban járulékaink a község fentartásához fölvehető az orthodoxia keblébe és türethők abban.

Ezen gyülekezet jobb-gondolkodású tagjai elő sem hozhatták érveiket a jó ügy érdekében, ha csak bántalmaknak nem akarták magukat kitenni — és így abba marad ezen nemes vállalat.

Ime a válut szélén állunk. Vagy áldozatkésztséggel járulunk tisztességes fennállásunk megszilárdításához (míg egy kilátásba helyezett országos törvény községi ügyeinket rendezendi) vagy pedig szégyenlétesen bukunk kell szükkeblőségünk miatt.

Válasszanak tehát a legközelebb egybehívandó közgyűlésen vagy a Schomre-hadas teljhatalmuak gunyja és

TÁRCZA.

Ilona királyné.

— Az „Egyenlőség” tárczája. —

II.

Hogy a zsidó vallás mily erkölcsi benyomást tett az áttért királynéra, az a némsokára bekövetkezett trónváltás alkalmával kitűnt. A haldokló Monobaz idősebb fiának mellözésével Izatest jelölte ki utódjául. Midőn Ilona férjének utolsó akarát az adiabenei nagyóknak kihirdeté, ezek oly gonosztett elkövetését tanácsolták, a milyen az ázsiai és főleg a parthia i udvarokban gyakran előfordult. Azt javalták ugyanis a királyasszonynak, hogy Izates uralkodásának nagyobb biztonsága céljából ölessé meg két idősb fiát, kik ha élve maradnak Izatest kétségtelenül háborgatni fogják a hatalom békés birtoklásában.

Ilona azonban a zsidó vallás tanától annyira át volt hatva, hogy a gyermekgyilkosság eme nemétől irtózva, felháborodással utasítá vissza az országnagyok véres tanácsát és csak abba egyezett, hogy idősebb fiai közül kettőt nagyobb biztonság kedvéért őrizet alá helyeztetett; a legidősebb fiát II. Monobazot pedig Izates hazaérkezéig az ideiglenes kormányzás teendőivel bizta meg.

Izates rövid idő alatt visszatért Adiabene fővárosába,

hogy II. Monobaz kezéből a koronát átvegye. Ez megtörténvén, uralkodását azzal kezdé, hogy testvérbátyait, kik fogházban voltak elhelyezve, rögtön felszabadítsa és a zsidóvallás törvényei szerint minden bántalom nélkül elbocsássa. A fivérek azzal viszonzták a király testvéri érzelmeit, hogy a birodalomból távoztak; az egyik Romába ment Claudius császár udvarába, a másik pedig Artaban parth. királyhoz küldetett kezes gyanánt.

Izates uralkodása első hónapjaiban már kezdett új híveket szerezni a zsidóvallásnak, melynek szertartásainak ő tökéletesen alávetette magát, annyira hogy férjkorá delén elhatározá, hogy ő és idősebb fivére, a circumcisionak alávetik magukat.

Izates most már mint zsidókirály foglalta el ősei trónját, de azért pogány alattvalói nem zúgolódtak. Ellenkezőleg oly erősnek és biztosnak érezte magát a trónon, hogy egy oldalról sem intézték ellene támadást és oly tiszteletben részesült, hogy közvetítőképen szerepelt Artaban parth. király és ennek lázadó országnagyjai között. A kiegyeztetés sikerült is neki, minek folytán a parth király Nisibis várossal megajándékozta.

Izates sikeréi a családot közelebb hozták hozzá annyira, hogy rokonai feltétlenül alávetették magukat az ő tanácsainak. Ennek közvetlen következménye az lón, hogy a király valamennyi rokonai a zsidóvallásra tértek át. Az ország nagyjai, attól tartván, hogy az egész királyi

irgalmatlan sarczolás, vagy pedig tisztességes függetlenség közt, mely községi fenállásunk és Istentiszteletünkben nyilvánul.

Hitrokoni üdvözlettel.

Ungvárt, 1885. évi augusztus hóban.

A kiküldött egyezkedési bizottság nevében.

Szenczer.

Az agrárius mozgalom.

Mióta Magyarország alkotmányos életébe a nép nagy zöme tényező lett, aligha találják el a helyes utat azok, a kik a politikai mozgalmakat vagy jelszavakat egyes, bármi érdemes társadalmi osztályok érdekeiből meritik.

A magyar földbirtokos osztály érdekeit kicsinyelni, vagy érdemeit tagadni: magyar embernek természetesen eszébe nem juthat. A multban, midőn a nemesség volt az állam, a magyar nemzetiség fentartása körül ez osztály oly mértékű szerepet játszott, hogy a história örök időkre neki fogja tulajdonítani, hogy él a magyar és áll Buda

Az 1848-ki átalakulás legnagyobb ténye azonban, a jogegyenlőség kimondása, mely a jobbágy és földes ur, a polgár és nemes, az ur és szolga közti törvényes válaszfalakat ledönté; egyuttal annak elismerése volt, hogy a magyar nemzet nem támaszkodhat többé egy osztályra, legyen az bár a legérdemesebb, a leghazafiasabb; hogy a magyar hazának minden, bármely osztályhoz tartozó fia buzgalmára, odaadására, szeretetére és önfeláldozására szüksége van, s hogy ezért az államnak nem szabad többé oly politikát követnie, oly intézményeket teremtenie, oly törvényekre törekednie melyek egyes osztályok érdekeit tartják szem előtt, hanem igyekeznie kell megtalálni a különböző osztályok érdekei közt a kiegyenlítés azon helyes középutját, mely, a midőn egyiket sem elégit ki teljesen, voltaképp legjobban kielégíti valamennyit, s a midőn az egyes részek sérelmeit idézi föl, az egésznek annál öntudatosbb előmozdítását eszközöli. Mikor a nagy francia-német háboru után a francia kormányforma megállapítása volt szóban, Thiers a köztársasági államforma mellett nem annak vélt vagy valódi jóságát, előnyeit, áldásait hozta fel; hanem egyszerűen arra utalt, hogy ez a kormányforma az, mely a francziákat legke-

vésbé választja el egymástól. S e szó valóban oly jelmondatot képvisel, melyet megszivlelhet minden politikus. Oly irányban kell vezetni az állam hajóját, mely az állam polgárait legkevésbé választja el egymástól, legkevésbé alkot válaszfalakat polgárok és polgárok közt, leghathatósabban lehetővé teszi, hogy minden hazafi sorakozhassék azon eszméi célok önzetlen támogatására, melyeket a haza fogalma magába foglal. Az alábbi rövid fejtegetésekben megkísértem kimutatni, hogy e célú legjobban a szabad fejlődés azon politikája által érjük el, melyet 1848, főleg azonban 1867 óta az állam mindenekben követ; s ha ezek helyébe bármi téren is a megszorítás, a kiváltságok, az exclusivitas politikáját helyezük, el nem kerülhetjük, hogy az osztályérdekeket szemtől szembe ne helyezük egymással; s a mit ez esetben egyiknek vagy másíknak használhatnánk, azt nem csak a többiek szenvedik meg (ez esetben egy érdemesebb társadalmi réteget még helyes lehetne háttérbe helyezni egy-egy kevésbé érdemest), hanem megszenvedik az összes társadalmi rétegek conglomeratuma is, a haza, s az ennek állapotában bekövetkező visszahatásból megszenvedik még azok maguk is, a kiknek érdekében állítolag az ilyesmi létesítetnek.

Ujabb alkotmányos időszakunkban nem az agrarius eszmék voltak azok, a melyek keretében az osztályérdekek először hangoztattak. Mielőtt még arra gondoltak volna is, hogy a földbirtokos osztályok érdekei nevében az államtól oly intézményeket és rendszabályokat követeljenek, melyek javára szolgálnak ennek, de megkötik egyéb társadalmi rétegek kezét azokkal szemben, s ugyanilyen követelmények, ugyanilyen hangosan, ugyanily szenvedéllyel s a meggyőződés ugyanoly melegével vitatva merültek fel az iparosok között is. S ha ma az iparos mozgalom kevésbé zajos, nem azért történik, mintha ez osztály hajlandóságai és vágyai a maga speciális céljainak előtérbe juttatása iránt elhallgattak volna; még kevésbé azért, mintha azok a mult évben megszavazott ipartörvénynyel kielégítették volna, hanem azért, mert a más tereken megindult, hason alapeszméjü, bár céljaiban amazzal ellentétes mozgalom zaja ellensúlyozza azt.

Tény azonban, hogy a hetvenes évek közepén egész közéletünket az iparos jelszavak dominálták. Nincs vármegye, mely föl ne irt volna az országgyűléshez, azt kívánva, hogy az iparosok petitumai törvénybe foglaltsanak.

Ha az ország egyeteme ez óhajásoknak enged, ma a földbirtokosság érdekei címén emlegetett mozgalomnak

csalad áttérése a pogány vallás hiveit eddigi hitőkben megingatni képes leend, elhatározták, hogy a zsidóva lett királyi család ellen összeesküdnek, hogy elüzve a családot, ősi hitvallásukat a hanyatlásból megmentse. A háboru ki is tört és a király anyja Ilona fogadalmat tett, hogy hét évig minden földi élvről lemond, ha fia a harcmezőről győzedelmesen visszatér.

Izates — hosszú harcz után — végre csakugyan legyőzte ellenségeit, kik tekintélyes erőt állítottak fel ellene. Izates foglyokká tette az összeesküvők vezéreit, kiket azonban — miután a béke megkötetett — ismét szabadlábra bocsátott. Később sem ezek, sem mások által nem háborgattatva, Izates egyedül országának élt és a zsidóvallás terjesztése körül oly sikeresen buzgolkodott, hogy 24 éves uralkodása alatt az ország lakosságának több mint fele a zsidó vallásra tért.

Ilona királyné szent életet akarván folytatni, kérdést intézett a Hillelféle iskola rabbijaihoz, hogy mily fogadalmat tegyen. A rabbik azt válaszolták, hogy szent élet folytatására csak Palesztina területén lehet érvényes fogadalmat tenni. A vallásos királyné erre Jeruzsalembe utazott, hová Izates 3 fiát is elvivé magával. Jeruzsalem lakosai, kik Ilona utazásáról már értesülve voltak, küldönczöket menesztettek a királyné elé. A királyné bevonulása óriási pompával történt. A főváros ugynevezett „szép kapuján“ vonult be a fényes menet. Elöl néger

rabszolgákkal, kik a tömeg közé érmekeket dobáltak. A királyné a templom elé érkezve, háromszor meghajtá magát egész a földig, aztán felemelkedett és a nép üdvívalgása közt a templomhegy felé közeledett. A templom nőcsarnokához vezető hidon a sanhedrium élén Gamaliel elnökkel, ki a királynét a templom nőcsarnokába kísérte, a hol a fogadalmat letette. A királyné ezután palotát építtetett magának, mely rövid idő alatt elkészült és a melyben ő és unokái laktak. Az unokák zsidó iskolákba jártak és a szentírásban oktattak.

Igy élt Ilona királyné ezentul csupán vallásos érzelmeinek, visszavonulva az emberektől és ezek örömeitől. Csak akkor érintkezett a világgal, mikor betegséget vagy más nyomort enyhíteni kellett.

A sors ugy akarta, hogy az egész népnek is jótévője lön. Kevéssel Jeruzsalembe érkezése után éhség pusztított az országban, mely áldozatait főleg a szegényebb néposztályból szedte. Ilona minden hatalmi eszközét a nyomor csillapítására érvényesíté. Izates fia nagy mennyiségű gabonát és más élelmi szereket küldött anyjának, a ki azt az éhező lakosság közt kiosztatta.

Ilyen körülmények közt csak természetes, hogy a nép szeretete folytonosan nőtt. Ilona a templom szépítéséhez bőkezűen járult. Többek közt arany táblát is készítetett, melybe azon bibliai szakaszt vésette, mely a házasságtöréssel gyanúsított asszony elleni eljárást tartalmazza.

bizonyára még több jogcíme lenne, mint tényleg van. Ha megszorítottuk volna, s ezzel megdrágítottuk volna az ipari termelést idehaza; ha kizártuk volna az ipari versenyből a vállalkozást s pusztán — a modernebb nevekbe öltöztetett — czéhek tagjaira bízunk volna, hogy egymással a fogyasztók ellátását elintézzék; ha a külföldi verseny merev kizárásával a javításra ösztökélés legnagyobb tényezőjét kiszorítottuk volna, s ha az osztrák ipar kitiltásának — egyébként oly népszerű — eszméjével az iparcikkék olcsóbbításának leghathatósabb eszközétől magunkat megfosztottuk volna: kell-e bizonyítani, hogy mindazon társadalmi tényezők, melyek az ipar cikkeivel szemben fogyasztók, érdekeikben jelentékeny károkat szenvedtek volna s hogy így különösen a földbirtok drágán fizette volna meg, a mit ez osztály érdekében az állam így tett volna.

De nem látta volna e szolgálatoknak végleges hasznát maga az iparos érdek sem. A pillanatnyi előnyt, a mi tényleg reá hárult volna, ellensúlyozta volna az a hanyatlás, mely okvetlenül bekövetkezett volna haladása mértékében. Mert az iránt ne ápoljunk kétséget, hogy minden industriális tevékenység fokozásának s előbbre vitelének leghathatósabb eszköze a józan verseny, s a ki ebben gátat vet valamely állam ipara elé, a mosdóval kiönti a gyermeket is.

A vázoltuk agitatio, mint az olvasó maga is bizonyára észlelte, megtalálta a maga ellenszerét a földes osztályok érdekében kezdett agitációban. Szó sem lehetne immár Magyarországon oly követelmények keresztülviteléről az ipari foglalkozás érdekében, melyek ellenkeznek a társadalom földművelő rétegeinek érdekeivel. S bizonyára igaza van az állami hatalomnak, ha semmi oly mozgalmamba nem viteti bele magát, mely polgárai más rétege jogos, s kiméletet parancsoló létfeltételeit sértené.

S nyílt tény, hogy a mely pillanatban a foglalkozások bármely nemének az állami hatalom közbevetésével oly előnyöket biztosítunk. a minőkkel a többi nem bír, abban a pillanatban provokáltuk az osztályérdek az harcát, mely a társadalmat előbb-utóbb nagy összeütközésekbe tereli s a fölbomlás útjára kényszeríti.

Maga a tények hatalma utal tehát rá, hogy se az állam, se a földbirtokos osztály ne keresse a maga üdvét megszorító intézkedések s kiváltságok avult izü rendszerének visszaállításában. A földművelés az a foglalkozási ág, mely — szolgáltatmányainak állandósága s alapjának

De nemcsak a templom, hanem a főváros szépítéséhez is járult, a mennyiben számos palotát építtetett. Unokája Gerapte hercegnő részére Ophla városrészében oly palotát építtetett, mely az ókor művészetének legmagasabb fokát érte el. Jeruzsalem északi részén pedig mauzoleumot építtetett, melynek romjai manap is felkeltik az archeológusok csodálkozását. E mauzoleum bejárata rendkívüli zárral bírt. Külsőleg egyáltalán nem lehetett észrevenni és állítólag oly szerkezetű kilincse volt, mely minden évben egy bizonyos órában önmagától nyílt meg.

Ily viszonyok közt 14 évig élt a királyné Jeruzsalembe, környezve a vallás papjai és tudósaitól, kik unokáit tanították.

Izates, kinek 24 fia és ugyanannyi leánygyermek volt 55 éves korában halt meg. Ilona királyné ennél fogva kénytelen volt Jeruzsalem elhagyni, hogy a hatalmi viszonyokat az országban rendezze. Sikerült is neki egy másik kedvencz fiát, az Izatesnél öregebb II. Monobaszt a trónra emelni, a ki az Izates által megkezdett uton haladt és buzgó híve volt a zsidó vallásnak.

Ilona királyné Izates fia halála után nemsokára meghalt. Körülbelül 10 évvel Jeruzsalem pusztulása előtt a 60-ik évben Kr. u. II. Monobaszt a szent nő, valamint öccse Izates porait a jeruzsalem mauzoleumba temette el.

biztossága folytán — minden egyéb között legjobban nélkülözheti a mesterséges védelem, azon magukat minden téren lejárt fogásait, melyekhez a dédelgetett osztályok a mult időszakokban folyamodtak; hogy mily sikerrel, azt mutatja, hogy a harcot minden téren elvesztették.

A kiváltságok netovábbjai övezték a nemességet. A földhöz való kizárólagos birtokjoga bizonyára több volt, mint az annyit hangoztatott minimum; s az ősiség nagyobb »védelmet« nyújtott mint a homestead. S mik voltak mégis az »önvédelem« mindezen u. n. nagyszabású alkotásai az idők járásának követelményeivel szemben? S minő szolgálatokat tudtak tenni maguknak a kérdéses osztályoknak érdekében? Az örök váltás s a szabad földbirtok eszméinek egész Európa által való rohamos elfogadtatása bizonyára nem annyira általános philantropikus eszméknek volt köszönhető, mint inkább a meggyőződésnek, hogy az azok ellenében fennálló megszorító intézmények nincsenek előnyére magának a védelmezett osztályoknak se

S a mit nem nyújthattak egy hosszú fejlődésű mult nagyarányú alkotásai, azt a védelmet remélik sokan megnyerhetni oly ephemer jelentőségű intézkedésektől, melyek érvényre alig tudtak vergődni bárhol is, s melyek tulajdonképi hazájukban, Amerikában is, egy vadonatúj készülő társadalmi formátia körében, nem egyebek gyér kísérleteknél, melyekre mosolyogva tekintenek azok, a kik a viszonyokat közelebbről ismerik. A homestead jogát mint nagy jogot emlegetik. Tudvalevőleg ez abból áll, hogy az állam bizonyos területet, épületet, szóval az otthont, biztosítja a hitelezők ellen. De kiknek biztosítja? A települőknek, kiknek ugyanó adja is a földet, úgy szólva ingyen, évekre menő adómentességgel, évtizedek után kezdődő csekély törlesztésre. Nevetséges dolog oly államszervezet előnyeinek egyik részét elsajátítani akarni, a melynek előnyeit másik részében soha meg sem is kísérlelhetjük. Ha a föld megszerzését az állam úgy megkönnyíthetné nálunk, mint amott, akkor nem követne el senki iránt igazságtalanságot oly megszorító intézkedések által, melyek a bent levőket védelmezik. Azon viszonyok nélkül azonban ezen intézkedések nem csak céltalanok, hanem lehetetlenek is.

De hát — hallok fölvetni a kérdést — nincsenek-e a magyar földbirtokos osztálynak csakugyan társadalmi és egzisztenciális bajai, melyeken segíteni kell, s nem fenyeget-e nemzeti tekintetben veszedelemmel az a nagy és rohamos átalakulás, mely a telekkönyvek birtoklapjain megindult.

A dolog természete hozza magával, hogy e részben megbízható adatok még nincsenek. Senki sem tudja megmondani: ki az, a ki veszt; ki az, a ki nyer. Mindenesetre, még akkor is, ha bizonyos lenne, hogy a magyar társadalmi rétegek jelentékenyen veszítenek, — a mit én tagadni bátorkodom s alant némi bizonyítékot is hozok fel reá, hogy mért — még akkor is nagy kérdés lenne, vajon czélszerű-e a földbirtok megszerzését újabb és újabb előnyökkel tenni a feltörekvő társadalmi rétegekre nézve kívánatosabbá.

Mert bármennyire elmegyünk is a radikális eszközök alkalmazásában déldául a föld eladásának megnehezítésében: ha föltesszük — a mi még kérdés — hogy ez a földre nézve előny, hogy becsét, értékét, s így tulajdonosa jólétét növeli: hát annál nagyobb praemiumot biztosítunk annak az eljárásnak, a mit a »magyar föld kisajátításának« neveznek. Mentül több előnyt nyújtunk a mozgó tőke ellenében a földnek, a mozgó tőke birtokosai annál inkább reá fogják magukat vetni a föld szerzésére, s a ki az e részben mutatkozó hajlandóságot már is fájlalja, az készen lehet rá, hogy újabb, a földhöz kötött kiváltságok létesítése által ezt a hajlandóságot csak fokozni fogja,

Azonbau téved is az, a ki azt hiszi, hogy az e tekintetben nálunk mutatkozó bajok nagy veszedelmet árulnak el. Az egyes vidékeken mutatkozó általánosnak mondott eszegényedéssel szemben, jó lesz mindég azon megfigyelő álláspontra szorítkozni, mely a panaszokban meghallja s megkülönbözteti azt is, a mi csinált s erőszakolt. S ha így tekintjük a dolgot, okvetlenül rá fogunk jönni, hogy a földbirtokban történő változásoknak csak

egy része sajnos, melylyel szemben azonban ugyanolyan mértékű örvendetes változás áll. Mert ha jogos is fájdalomosan emlegetni egy-egy közép földbirtok megsemmisülését, másfelől a nemzetgazdasági és társadalmi szempontok egyaránt örvendetesnek tüntetik föl a nagy birtoktesetek jó módu közép földbirtokokká vagy parasztgazdaságokká átalakulását. S a ki látni kíván és akar, tudhatja, hogy erre is nem egy példa forog fenn. S a parasztgazdaságok tömeges idegen kézre kerülését, a mit különösen a felvidéken emlegetnek, szintén ellensúlyozza az, hogy az ország más részeiben meg a parasztság acquiráló hajlandósága az egyedüli ok, a mi rá nézve anyagi bajokat okozott.

Az átmeneti helyzet, a melyben a magyar földmivelés ez idő szerint van, s melyben a mult gazdasági rendszere, részben a mult emberei kénytelenek még küzdeni oly feladatokkal, melyek a fokozódó versenyénél fogva a jelen összes segédeszközeit igényelnék — ez az átmeneti helyzet sokat érthetővé tesz, sokat megmagyaráz.

Nekem erős a meggyőződés, hogy a nagy igazságok nagy igazságok maradnak mindég és azokon az áramlatok és népszerűségi irányok változása mit sem fordít. S ily nagy igazság rejlik abban, mely minden gazdasági prosperálást két tényezőre visz vissza: a munkára és a takarékoságra.

Ez az, a mi a jólét örök forrása; erre utalnék én mindenkit; neveze bár magát iparosnak, földmivesnek, pénztulajdonosnak, munkásnak vagy a szellemi intelligencia tagjának. Egyiknek, mind a másiknak egyforma joga van az állam mindazon jótéteményeire, melynek a munka gyümölcsét s a takarékoság áldásait élvezni lehetővé teszi. S mihelyt az állam e processusban megszorító vagy egyoldalú intézkedések által, a szabadság rovására beléavatkozik, ki nem kerülheti, hogy az egyiktől el ne vegye azt, a mit a másiknak ad. S attól is, akinek ad, elvesz egyet: elveszi a nagy erőt, melyet mindenkinek a saját munkájában való férfias megbízás nyújt. A mely társadalmi osztályban e nemes önbizalom helyét a mesterséges védelmi intézkedésekre való pulya számítás, más szavakkal a sült galambok röpködésének együgyü várása foglalja el azok az osztályok önmaguk irják alá halálos ítéletüket, mert az idők járása ily mesterséges intézkedések állandó hatását lehetetlenné tevén, a gőz és az electrom századában a maga erejében meg nem bizot kiszolgáltatja annak, a ki mer, tesz, — és nyer.

A magyar társadalmi osztályokat rágalmazza az, a ki azt mondja felőlük, hogy jövőjük csak ily eszközökkel biztosítható. Én részemről a mesterséges politika mindezen fágásai ellen azon erős meggyőződésben emelem föl, a hányszor csak tehetem, szerény szavamat, hogy azok ellenzésével nem csak az igazság, hanem a magyar nemzetiség érdekeit is szolgáltam.

HIREK.

— **Dr. Zsengeri Samu** előnyösen ismert fővárosi tanítóról és jeles szakiróról a következő jellemző sorokat olvassuk a »Magyar pedagógiai Szemlé«-ben Rill József szerkesztő ur tollából: »Valamint a költőnek, ugy a jó tanítónak is születnie kell. A balhiedelemek és tévhittek legnagyobbika, ha valaki azt hiszi, hogy a jó tanítót valamely rőf mérete szerint meglehet teremteni. — Tömjük meg a tanítót a legbúsásabban nyújtott tudományanyaggal; iskoláztassuk őt még a tudomány-egyetem követelményein is túltéve: sohasem leszünk abban a helyzetben, még ha a legszorgosabb dressurát alkalmazzuk is, hogy a jó tanítót megrendeljük az államnál vagy a felekezetnél, mint akár a könyvet a könyvtár boltjában, vagy a gyarmatárút a trieszti vagy hamburgi nagykereskedőnél. — Ezt vallván igaznak, nem habozunk kimondani, mit már sokszor hirdettünk, hogy a jó tanítót a szakértő közegeknek keresni, felfedezni, megtalálni kell. Az »Isten kegyelméből való iskolamester« eszményének megtestesítői vajmi ritkák! Ritkák pedig nem csupán hazánkban, hanem más

országokban is. Nem minden időben születnek a Wilbergerek, Wanderek, Scholz Keresztélyek! Oly ritkák, hogy ha ilyen »született iskolamesterre«, ilyen az embernevelés nagy eszményeiért lelkesülni tudó, hivatásának egész odaadással élő s a továbbképzésben gyönyörűségét lelő tanítóra akadunk: azt mondjuk, hogy »Isten jó kedvében áldotta meg« vele azon község ifjuságát, melyet az ilyen tanító nevelhet, oktathat. Ilyen feltalált, született tanítót bizvást elnevezhetünk »Isten-áldás«-nak. Megmagyarázhatatlanul titkos, és mégis mindeneket felélesztő erő ez, mely kiindul az egész emberből és az egész embert ragadja meg. — E gondolatok éledtek fel bennünk, midőn a tanítói önképzés ügye felett elmélkedénk. — Az önképzésre, az öntökéletesedésre való hajlam és buzgóság hiánya a tanítóknál: ez képezi a tanítók szerencsétlenségét. Nem állítjuk, hogy minden tanító az önképzés révén a ritka és született tanítók sorába kerül. De valamint az igazság keresésénél, az igazság megtalálása utáni törekvés jellemzi a gondolkodó főt: ugy az a törekvés is, hogy minden tanító jó tanító legyen, hogy őt a figyező »született tanítónak« tartsa, minden tanítónak lehet sajátja. — Ilyen a »jó tanító« címére öntanulás, önművelés álta törekvő férfinak ismerjük Dr. Zsengeri Samu urat, a Budapest-Lipót-téri népiskola egyik tanítóját! S habár távol áll tőlünk, róla azt hinni, hogy a »született tanítók« közé tartozik, kik azon titkos és megmagyarázhatatlan varázserő birtokában vannak, mely az egész embert képes magával ragadni: mégis szívesen hívtuk fel arra, hogy olvasóinkkal élete folyását ismertesse meg; tettük ezt azért, mivel látjuk benne az igazi törekvést: a »jó tanítóvá«-levés utáni törekvést. Ily értelemben ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe az ő részletes életrajzát. Felemlítendőnek tartjuk itt azt a körülményt is, hogy Zsengeri az első magyar tanító, a ki tudori címet nyert.

— **Az új zsidó vallás**, melyet Sztérényi exrabbi ur Dr. Herczfelder Samu apostoli segédlete mellett mult vasárnap három órakor a Széchenyi promenádon »megalapítottnak« nyilvánított, mint már említettük, eddig kevés hívőre akadt. Ezen kevés ember a fenntemlített időben a promenád vendéglőjében pontosan meg is jelent és mivelhogy a próféta csak később jelent meg, időtöltésből kváterkázás fejlődött ki úgy, hogy mire Sztérényi exrabbi és Herczfelder ügyvéd megjelentek, a hivek már a drotos tót bocskorát is püspöki fővegnek nézték. Ezekkel a hívőkkel természetesen könnyű volt azután mindent elfogadtatni és Dr. Herczfelder ur, a ki ékesszólásának gyöngyeit ragyogtatta, kellő méltatásban nem részesülhetett, mert a kenetteljes dikció alatt gyakran történtek ilyen közbekiáltások mint: »Sie, Kellner, bringn's noch ein schnitt!« vagy: »Miska zahlen!« sat. Mi bámultuk Herczfelder ur kitartását, a kit e felkiáltások legkevésbbé sem látszottak ártalálni, hanem folytatta mondokáját, mintha semmi se történt volna. Minthogy a hallgatóságot a bor és sör élvezete jó hangulatba hozta, csak természetes, hogy mindent elfogadtak, a mit Sztérényi és Herczfelder urak indítványoztak. Hogy mire kijózanodnak az ígéretek beváltják-e, kötve hisszük. De ez mindegy! Nehányan azért mégis elérték, ami után sóvárogtak: az új s á g o k f e l e m l i t e t t é k n e v e i k e t, és azt hisszük, hogy ezzel sok időre be is fogják érni; más eredményt talán ők maguk sem várnak az egész mozgalomtól.

— **A francia vendégek**, kiket a magyar nemzet oly oriai lelkesedéssel fogadott, és a kik a magyar vendégszeretet eme tüntető jeleit a testvériség érzelmeivel viszonozták, négy napig tartozkodtak Budapesten, honnan

Magyarország egyes vidékeinek megtekintésére kirándulást tettek. A vidéken — mint tudjuk, ép oly szívélyes fogadtatásban részesültek mint a fővárosban és ama testvéri kötelékek, melyek a két nemzet közt a magyar fővárosban szövödték, vidéki népünk által újabb megerősítést nyertek. Ezen testvériességi ünnepélyek alkalmából kötelességünknek tartjuk felemlíteni, hogy francia vendégeink közül öt zsidó vallású van, névszerint: Young, Löwy, Dreyfuss, Ratisbonne és Weisman. E tény jelentőséget lapunk egy másik részében már kiemeltük és itt csak azt a megjegyzést akarjuk hozzátenni, hogy a mi antiszemitaink is kénytelenek voltak a francia szellem eme képviselői előtt meghajolni.

— **Montefiore ünnepélyek.** Montefiore végrendelete mult héten felbontatott, hogy a nagy halott végakarátát teljesítsék. Az utolsó végrendelete 1882 készült és Sebay József Montefiore közeli rokonát általános örökösül nevezi meg. Montefiore számos jótékony intézetnek és egyeletnek hagyott nagyobb pénzösszeget. Jótékonycélú adakozásai körül belül 200.000 font st. felülhaladják. — Magyarországi hitrokona a nagy filantrop halálát gyászintisztelettel ülik meg és e héten több hitközségből vettünk tudósításokat, melyek a gyászünnepély lefolyá-

sáról értesítenek benünket. A nagyobb hitközségek közül felemlítendők Baja, Kassa, Pozsony Pécs Bonyhád, Sopron, Szombathely, Pápa, Csáktornya, Eszék, Temsvár. sat. sat.

— **Requiem.** A veszprémi izr. hitközség templomában folyó hó 8-án Hochmuth Ábrahám főrabbi ur a szép számmal megjelent hallgatóság előtt megható emlékbeszédet tartott a közel mult időben elhalt nagy filantrop, Sir Mózes Montefiore fölött. A lelkes szóno vigasztalta a zsidóságot e nagymérvű vesrteség fölött s ajánlja a pesti izr. hitközség példáját mely szerint a zsidóság körül oly kiváló érdemeket szerzett nagy halottnak neve a Chevra Cadisa emlékkönyvébe beigtattassék és minden évben a sz. engesztelő napon az illető ünnepély alatt fölemlítessék, hogy ily módon is számára tiszteletteljes emléket körünkben örökre megőrizhessünk.

— **Esküvő.** Dr. Pollák Illés a fővárosi ügyvédi kar egyik legtehetségesebb tagja és előnyösen ismert hirlapíró f. hó 12-én déli fél egy órakor a Bécs belvárosi Seilenstetengasse 4. sz. alatti izr. templomban oltárhoz vezette Vértés Malvin kisasszonyt özv. Vértés A. kedves leányát.

H i r d e t é s e k.



28. csoport a kiállításban.



A czimre tessék figyelm!

Nagyszerű butor-eladás.

A helyiség átalakítása végett a nagyszerű butoraktár mélyen a bevásárlási ár alatt eladva lesz. Nagyraktár szabadalmazott gyermeköltöző szekrényekben fürdő-berendezéssel és mázolt előszoba-berendezésekben.



GUMMI és HALHÓLYAG.

Legfinomabb és legbiztosabb elővigyázati készülék minden következmény ellen, csak valódi párisi garantizotatik, tuczatja 1, 2, 3, 4 és 5 frt. — Legfinomabb párisi óvó-szivaccsák, tuczatja 2, 3 és 1 frt. — Legfinomabb hölgy-preservatífs, darabja 2 frt. Kitűnő sutpeusoriumok darabja 1 frt, 1 frt 50 kr, 2 frt és 3 frt. — Küldi titoktartás mellett, használati utasítással

Jul. Reif, IV., Margarethenstrasse 7. spezialista, WIEN.

!TERNO! TERNO!

Mihalik János matematikus Budapest, kerepesiut 74 sz., I. em. 7. ajtó.

Mihalik János név ma már világszeite hangoztatik! „Mihalik János“ a jelenkor jelszava! Ifjak és öregek már jól ismerik a híres számművészt Mihalik János urat, aki magasztos műveletei által a legszébb babérokat aratott. Ahol csak ember hirtelenül gazdaggá lett, minden bizonynyal Mihalik ur neverteik mint jóltevő; ahol csak ternonyeremény éretik el, ott ismét csakis Mihalik ur az, aki a nyereményt-hozó számokat kidolgozta! Nincs is a világon Mihalik uron kívül más oly ember, ki oly kitűnő szellemi tehetséggel bírna, hogy ezen számokat, melyek a kis lotton kihuzatnak, minden biztonsággal előre kiszámítani képes volna. Nincs oly tudomány vagy művészet, nincs oly új tnlálmány a világon, mely az összes emberiség jóllétére anyai befolyással volna, mint Mihalik ur számképletei, melyek már ezer meg ezer embert gazgagítottak, boldog jólléthez juttattak. De tul is haladják minden eddíg létezőt. Mihalik ur terno-combinatioi, melyek valóságos remekműveknek mondhatók. Nem csodaszere-e azon eset, hogy én mint szegény ember utolsó pénzemmel 50 krajczárral tettem meg a Mihalik urtól kapott 45, 21, 19. számokat a Trieszti lottoba, mely számok a f. hó 1-én megtörtént húzásnál ki is huzattak, és én most 2400 forintnyi összegnek örvendhetek. Már most én is mondhatom a többiekkel: csak is Mihalik ur hozhat nekünk áldást és szerencsét, csakis Mihalik ur a legnagyobb számművész, csakis Mihalik ur a legnemesebb jóltevőnk, csakis Mihalik ur menthet meg minket nyomor és inségtől és ezért csakis Mihalik urhoz forduljon mindenki szerencseszámokért. — Barátaim, polgártársaim! Irjatok haladéktalanul a híres matematikus Mihalik János urhoz, hogy ti is sorakozhassatok azon számtalan nyerőkhöz. kik szerencséjüket s boldogságukat csakis e pártatlan férfinak köszönhetik. Tehát fel Mihalik urhoz! „Mihalik János“ legyen jelszavunk! — Éljen Mihalik János ur, éljen még sok éven át szegény embertársaink boldogítására. — Köszönetem ismétlésével maradtam kiváló tisztelettel W u r m b r a n d t K á r o l y, nyug. állami hivatalnok Wirsolowa, főtér 4. sz. papnövelde-épületben.

Mihalik János urhoz Budapest, kerepesiut 74. sz. I. em. 7. ajtó czimzett levelekhez kéretik 3 darab 5 kros bélyeget mellékelni válaszvéggett.